

Fylkesmannen i Oppland

FYLKESMANNEN I OPPLAND SIN
TILRÅDING TIL MILJØDIREKTORATET OM

VERNEPLAN FOR SKOG

VERN AV
NI OMRÅDER I
OPPLAND FYLKE

August 2018

1. Tilråding

Fylkesmannen i Oppland legger med dette fram forslag om Verneplan for skog. Verneplanen kommer inn under ordningen med frivillig vern av skog.

Ved brev av 7. juni 2018 ble ti områder sendt på høring med forslag til vern. Av disse områdene tilrås nå ni av områdene vernet i medhold av naturmangfoldloven som naturreservater. Områdene utgjør et nytt verneareal på ca. 30555 dekar, hvorav ca. 21860 dekar er produktiv skog og ca. 23289 dekar er skogareal.

Følgende områder foreslås vernet:

1. Brattåshaugen, ca. 560 dekar, i Gjøvik kommune
2. Solbrålia og Stordalsberget (utvidelse, Øvre Skar), ca. 215 dekar, i Sør-Fron kommune
3. Sjoa, ca. 2180 dekar, i Sel kommune
4. Turrind, ca. 9330 dekar, i Nordre Land kommune
5. Skjellingshovde (utvidelse), ca. 11720 dekar, i Nordre Land, Søndre Land og Sør-Aurdal kommuner
6. Avrillen, ca. 4660 dekar, i Gran kommune
7. Vesleåa, ca. 520 dekar, i Gran kommune
8. Bjørnhaugen, ca. 930 dekar, i Nordre Land kommune
9. Larshus, ca. 440 dekar, i Lunner kommune

Området Galtedalstjerna, i Jevnaker og Lunner kommuner på ca. 610 dekar, ble også sendt på høring sammen med de som nå tilrås for vern. Avgrensingen av dette området er fortsatt ikke avklart, og det vil være vanskelig å få i stand avtaler om frivillig vern for alle grunneiere i dette området innenfor gitte tidsfrister. Fylkesmannen vil derfor avvente en tilråding for Galtedalstjerna til det er gjort de nødvendige avklaringer.

2. Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av ”lov om forvaltning av naturens mangfold” (naturmangfoldloven) av 19.6.2009. I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier. Aktuell verneform for områder i denne verneplanen er naturreservat. Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldloven § 37.

Som naturreservater kan vernes områder som

- inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- representerer en bestemt type natur,
- på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller
- har en særlig naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til å få verneverdier som nevnt over, gjennom fri utvikling eller aktive gjenopprettningstiltak.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel.

Etter fylkesmannens vurdering tilfredsstillende de foreslåtte naturreservatene i denne tilrådinga kravene i naturmangfoldloven § 37. Formålet med vernet er i hovedsak å bevare områder med en stor andel gammel naturskog med tilhørende naturmangfold i form av plante- og dyrearter, naturtyper og økosystemer. Alle områdene inneholder truet, sjelden eller sårbar natur. Alle områdene er også representative for de respektive hovednaturtypene for den regionen de ligger i. Alle har i tillegg en særlig naturvitenskapelig verdi pga. forekomst av spesielle arter og/eller naturtyper. Det vises for øvrig til de enkelte verneforslagene og formålene med disse.

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal de miljørettslige prinsippene i lovens §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet, så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i de foreslåtte verneområdene bygger på registreringer og kartlegginger utført og innhentet av konsulentfirmaer og enkeltpersoner med høy kompetanse innenfor fagfeltet (se under).

Foreslåtte verneforskrifter fastsetter restriksjoner for bruk som vil kunne få negative konsekvenser for verneverdier og verneformål. Dette vil gi områdene økt beskyttelse. Samtidig åpner forskriftene for en videreføring av enkelte aktiviteter. Dette er aktiviteter som ut fra dagens kunnskap vil ha liten eller ingen innvirkning på verneverdiene. Det er viktig at vernet ikke blir strengere enn det som er nødvendig for å ta vare på disse verneverdiene. Fylkesmannen mener de foreslåtte naturreservatene vil bidra på en positiv måte for å oppfylle forvaltningsmålene for naturtyper og økosystemer og arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Fylkesmannen vurderer å ha en god og tilstrekkelig kunnskap om de berørte artenes bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og områdenes økologiske tilstand, samt virkningene av verneforslagene på naturmangfoldet. Kravet om kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 anses derfor oppfylt. Fylkesmannen anser på denne bakgrunn risikoen for utilsiktede negative virkninger på naturmangfoldet ved et vernevedtak som liten, og § 9 i naturmangfoldloven kommer derfor ikke til anvendelse.

Fylkesmannen mener vernetiltakene vil redusere den samlede belastningen på økosystemene verneforslagene representerer. På denne måten vil vernetiltaket ha en positiv virkning på økosystemene, jf. § 10 i naturmangfoldloven. Siden vernetiltaket etter Fylkesmannen sin vurdering ikke vil skade naturmangfoldet, kommer naturmangfoldloven § 11 ikke til anvendelse. Fylkesmannen kan på samme måte heller ikke se at naturmangfoldloven § 12 har relevans i sammenheng med vernetiltaket.

2. Saksbehandling

Nedenfor følger en summarisk oversikt over saksbehandlingen.

Den naturfaglige dokumentasjonen for verneplanen er hentet fra lokalitetsbasen for skogområder prosjekt Frivilligvern for årene 2011, 2015, 2017 og 2018 og tilsvarende prosjekt Bekkekløfter fra 2007. Alt arbeidet i prosjektene nevnt over er utført av Norsk Institutt for naturforskning (NINA), BioFokus, Miljøfaglig Utredning og Asplan Viak. I tillegg er det benyttet naturfaglig dokumentasjon fra Naturbase (kartlegginger fra 2008, 2011, 2012 og 2015). Det er foreliggende også en egen rapport om naturverdiene i Avrillen fra Asplan

Viak fra 2018. Naturfaglig dokumentasjon fra handlingsplan for storporeflammekjuke fra 2011 er også benyttet.

Naturverdiene i områdene er hentet fra fagrapportene og er angitt etter verdiene «lokalt verdifullt» (*), «regionalt verdifullt» (**), og «nasjonalt verdifullt» (***). I fagrapportene fra bekkekløftprosjektet er områdene verdivurdert etter en noe annen skala og med tallverdier. Her er verdiene, «1, lokalt verdifullt», «2, lokalt til regionalt verdifullt», «3, regionalt verdifullt», «4, regionalt til nasjonalt verdifullt», «5, nasjonalt verdifullt» og «6, nasjonalt verdifullt og svært viktig».

Tabell 1. Oversikt over saksbehandlingen

Område	Tilbud	Aksept av tilbud	Oppstart	Forhandlinger Avsluttet
Brattåshaugen	04.10.2016	07.03.2018	22.03.2018	Pågår
Solbrålia og Stordalsberget utvidelse	12.09.2016	14.03.2018	22.03.2018	Juni 2018
Sjoa	03.07.2015	08.04.2016	22.03.2018	Pågår
Turrtind	14.08.2017 15.01.2018	15.03.2018	22.03.2018	Pågår
Skjellingshovde utvidelse	12.04.2016	09.05.2017	22.03.2018	Pågår
Avrillen	12.02.2018	21.03.2018	22.03.2018	Pågår
Vesleåa	12.02.2018	21.03.2018	22.03.2018	Pågår
Bjørnhaugen	14.03.2018	21.03.2018	22.03.2018	Pågår
Larshus	15.03.2018	21.03.2018	22.03.2018	Pågår

Alle områdene ble sendt på lokal og sentral høring ved Fylkesmannens brev av 07.06.2018. Frist for å avgi uttalelse var satt til 13.08.2018. Høringsutkastet ble lagt ut til offentlig ettersyn på Fylkesmannens nettside og i de berørte kommuner samt kunngjort ved annonse i aktuelle aviser i tillegg til Norsk Lysingsblad.

Verneplanen er sendt på høring til alle berørte grunneiere, rettighetshavere, berørte kommuner og Oppland fylkeskommune, samt:

Lokal høring: Grunneiere i eksisterende naturreservater som foreslås utvidet, Mjøsen Skog SA, Viken Skog SA, Oppland Bondelag, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Forum for natur og friluftsliv Oppland, Naturvernforbundet i Oppland, Norsk Ornitologisk Forening avd. Oppland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Oppland Orienteringskrets, Oppland Skikrets/Oppland Idrettskrets, Statens vegvesen Region øst, Forsvarsbygg (Hamar), NVE Region Øst, AS Eidefoss, Gudbrandsdal Energi Nett, Eidsiva Energinett, VOKKS Nett, Glitre Energi Nett, ValdresEnergi, Stormyrvegen Snertingdal, DNT Gudbrandsdalen, Pilegrimsenter Dale-Gudbrand og Hakadal Sledehundklubb.

Sentral høring: AVINOR AS, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg (Oslo), Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunesektorens organisasjon, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, NIBIO, Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og

paralympiske komité, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrenngsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, NORSKOG, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadministrasjonen, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske hage, NTNU Vitenskapsmuseet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet/Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, UiO Institutt for biovitenskap, UiO Naturhistorisk museum og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge og Telenor Servicesenter for nettutbygging.

Det er mottatt i alt 14 uttalelser til høringsforslaget.

3. Viktige endringer under behandlingen av verneplanen

Under verneplanprosessen er det gjort lokale tilpasninger til verneforskriftene bl.a. for å ivareta hensynet til utkjøring av felt storvilt, oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt, vedlikehold av eksisterende veger og traktorveger som ligger innenfor foreslåtte verneområder, og motorisert ferdsel på disse i forbindelse med utkjøring av felt storvilt, skogsdrift og annen landbruksvirksomhet innenfor og i tilgrensende områder, oppsetting av gjerder og sankertrøer, rydding av kratt og slått på eksisterende utslåtter, etablering av vatningsanlegg, kjøring av tømmer fra bakenforliggende areal, etablering av nye stier, skiløyper og annen enkel tilrettelegging for friluftsliv, oppkjøring av skiløyper, etablering av saltplasser, vedlikehold av bygninger og anlegg, vedlikehold av telefonledninger, og bestemmelser om bruk, vedlikehold og fornying av eksisterende kraftlinjer. Grensene er justert i forhold til skogtilstand, ønske om framtidig skogproduksjon, arrondering/hensiktsmessige grenser, truede arter og tilgrensende private veger for å ivareta framtidig vedlikehold og opprusting av disse.

4. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Innenfor enkelte av områdene finnes det stedvis mindre forekomster (bestand) av yngre, forholdsvis tett skog framkommet hovedsakelig gjennom naturlig foryngelse, men også plantinger, etter tidligere hogst. Det kan bli behov for skjøtsel i form av tynninger i noen av disse bestandene for å framskynde en naturskogliggende tilstand. Innenfor utvidelsen av Skjellingshovde finnes et større bestand av fremmede treslag. Dette må avvirkes for å hindre spredning av disse treslagene og for raskest mulig å legge til rette for et framtidig naturlig skogbestand. I ett av områdene, utvidelsen av Solbrålia og Stordalsberget naturreservat, vil det av hensyn til den svært spesielle og rike insektfaunaen være behov for noe skjøtsel (hogst og rydding av krattvegetasjon). I dette området er det også kulturbetingede naturtyper som krever skjøtsel for at verneverdiene skal tas vare på. Det siste gjelder også til en viss grad for området Sjoa. Innenfor Bjørnhaugen er det en nasjonalt viktig slåttemyr, der det jevnlig blir slått som en del av en nasjonal handlingsplan for slåttemyr som er en utvalgt naturtype. Ut over dette foreligger det ikke forhold ved områdene som skulle medføre spesielle konsekvenser for forvaltning, økonomi eller administrasjon.

5. Generelle merknader til verneplanen

5.1 Merknader ved høring

Statnett SF og Eidsiva Nett AS har ingen merknader til verneforslagene.

Språkrådet har kommentarer til enkeltområder.

Riksantikvaren viser til Oppland fylkeskommune for kulturminneforvaltningens uttalelse i denne type saker.

Jernbaneverket anbefaler at Bane NOR føres opp som høringspart siden de eier og drifter toginfrastrukturen.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til at Regjeringen er opptatt av å legge til rette for framtidig vekst i mineralnæringen. Naturområder som foreslås vernet, kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for framtidig verdiskapning og næringsutvikling. DMF viser til at de foreslåtte verneområdene ikke utelukker muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser dersom slik virksomhet kan skje på en miljømessig forsvarlig måte. DMF påpeker videre at nyere kunnskap om mineralske ressurser innenfor områdene kan danne grunnlag for unntaksbestemmelsen § 48 i naturmangfoldloven. DMF har konkrete merknader til to av verneforslagene, Sjoa og Vesleåa.

Statens vegvesen, Region øst (SVV) kan ikke se at noen av de planlagte verneområdene berører fylkes- eller riksveg. Dersom det likevel er slik at noen av områdene planlegges inntil riks- eller fylkesveg, dvs. innenfor vegens byggegrense, eller for eksempel i rasområder med behov for sikring, ber SVV om at dette avklares med dem.

Norsk Sau og Geit ber om at Oppland Sau og Geit føres opp som høringsinstans i saker om frivillig vern. De ber Fylkesmannen også vurdere å sette opp aktuelle beitelag/sankelag som har beiteområdet på arealene som foreslås vernet, på adresselista.

Nord-Fron kommune og Søndre Land kommune påpeker at det er uheldig at slike høringar legges ut i ferieperioder med frister som umuliggjør både grundig administrativ saksbehandling og lokalpolitisk påvirkning av verneforslagene. Kommunene uttaler seg videre om enkeltområder.

5.2 Fylkesmannens kommentarer og tilråding

Hensynet til mineralressurser

Hensynet til mineralressurser blir ivaretatt i vernesakene på vanlig måte i slike prosesser og på tilsvarende måte som andre samfunnsinteresser. Dette skjer gjennom de offentlige høringsprosessene slik disse er lovpålagt i naturmangfoldloven og forvaltningsloven. Høring av verneforslagene blir derfor bl.a. sendt til aktuelle sentrale instanser som Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Norsk Bergindustri, NGU og Norsk Industri. Ved oppstart av verneprosessen blir det tatt kontakt med aktuelle samfunnsinteresser der vi ser at deres interesser kan bli berørt. DMF, Norsk Bergindustri og NGU fikk tilsendt melding om oppstart for de områdene denne høringen omfatter. Ny kunnskap om mineralske ressurser med

påfølgende søknader om kommersiell drift, vil, som påpekt av DMF, på vanlig måte bli behandlet etter den generelle unntaksbestemmelsen, jf. § 48 i naturmangfoldloven.

Forholdet til offentlige veger

Fylkesmannen kan bekrefte at ingen av de aktuelle verneforslagene vil berøre offentlige veger.

Forhold ved selve høringa

Høringene av saker etter ordningen med frivillig vern av skog er ofte lagt opp med utleggelse i månedsskiftet mai/juni og med høringsfrister i begynnelsen/midten av august. Fylkesmannen ser at dette vil kunne vanskeliggjøre den politiske behandlingen av verneforslagene i kommunene. Tidspunktet for høringene er imidlertid avhengig av flere forhold. Dette gjelder bl.a. behandlingen sentralt i direktorater og departementer, frister for levering av naturfaglige rapporter, muligheter for befaringer på barmark og Fylkesmannen sin egen saksbehandlingskapasitet i forhold til dette. Fylkesmannen vil likevel ved seinere tilsvarende høringer forsøke å få til en prosess som gjør at disse kan starte tidligere på sommeren. Bane NOR og Oppland Sau og Geit vil heretter bli ført opp på adresselista for høringer av verneforslagene. Vi vil også vurdere å sette opp aktuelle beitelag/sankelag på den samme lista.

6. Beskrivelser og merknader til det enkelte område

Brattåshaugen naturreservat i Gjøvik kommune (560 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med en bestemt type natur i form av gammel granskog som blant annet har rike forekomster av den truede arten huldrestry. Videre har området særlig betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder en del død ved og gamle trær og som er livsmiljø for truede lav- og sopparter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Brattåshaugen utgjør en nordvendt og delvis sørvendt li på kjølområdet mellom Snertingdalen i sør og Vismunda i nord. Området er grandominert med frodig blåbærskog som vanligste vegetasjonstype. Det er også innslag av noe rikere skog (småbregnegranskog) og myrkantskog i tillegg til mellomrik myr. Hovednaturtypen er gammel høgereliggende granskog. Det er også en del ungskog i området. I deler av området er det noe liggende og stående død ved. Det viktigste grunnlaget for verneverdiene i området er den forholdsvis rike forekomsten av huldrestry. Arten finnes spredt, men i gode bestander i den nordre delen av området. Det er potensiale for andre lavarter i området og for forekomst av dødvedarter. Brattåshaugen er vurdert som regionalt verneverdig, **. Den viktigste bakgrunnen for denne vurderingen er forekomsten av den strekt truede arten huldrestry. Området oppfyller den generelle mangelen i skogvernet om å huse en viktig forekomst av en truet art.

Planstatus

Ca. 180 dekar i søndre del av området er i gjeldende kommuneplan for Gjøvik kommune vist som «Nåværende fritidsbebyggelse». Vi har fått opplyst i kommunen at dette må bero på en feil. Arealet skulle vært avsatt til «LNFR for spredt fritidsbebyggelse». Hele det avsatte arealet er på ca. 750 dekar. Området må uansett gjennom en reguleringsplanprosess før det kan bebygges. Grunneierne har opplyst at det ikke er planer om utbygging innenfor området

som foreslås som naturreservat. Resten av området i verneforslaget er vist som LNF i kommuneplanen.

Andre interesser og inngrep

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, beite, jakt og annet friluftsliv. Det er ei lita bu i søndre kant av området. I nordre del av området går det en skogsbilveg som betjener skogarealer vest for verneforslaget. Dette er en mye brukt gjennomfartsveg. Det er viktig at denne kan vedlikeholdes og eventuelt opprustes til en standard som er nødvendig, og som det er behov for, slik at vegen kan fylle sin funksjon som transportveg for de områder og tømmerkvanta som sokner til vegen. Det er en egen hjemmel for dette i utkast til verneforskrift. Langs vegen er det en liten snuplass omtrent midt på området. Denne snuplassen er en del av eksisterende veg og kan brukes og vedlikeholdes som en del av denne. Det er i det siste gjort mindre opprustingsarbeider på vegen. Dette ligger innenfor det som ville blitt tillatt etter et eventuelt vern. Det er to eksisterende traktorveger i området. Disse er avmerket på vernekartet. Den søndre traktorvegen ender opp i nærheten av bua i området og ei hytte utenfor (sør for) verneforslaget. Det er en hjemmel i utkast til verneforskrift for å kunne benytte denne traktorvegen for transport av ved, materialer, varer og utstyr til bua og hytta. Skogarealet og det produktive skogarealet i området er ca. 469 dekar, og det er en stående kubikkmasse på ca. 6377m³.

Trusler mot verneverdiene

Den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene er skogbruk med større og mindre hogstinngrep og tilhørende bygging av skogsveger. Det er noe hyttebygging i nærområdet. Dette kan på sikt også bli en trussel for verneverdiene.

Høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader til skrivemåten *Brattåshaugen*.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

Ut fra foreliggende kunnskap er det ikke behov for skjøtsel for å ivareta verneverdiene i området.

Fylkesmannen tilrår vern av Brattåshaugen naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grense.

Solbrålia og Stordalsberget naturreservat (utvidelse) i Sør-Fron kommune (215 dekar, totalt etter utvidelse ca. 1117 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av velutviklet kalkgranskog, lågurtskog med både gran, bjørk og furu, høgstaudeskog, gråor-heggeskog og hengebjørkskog, samt kalkrike sørberg-, bergvegg- og rasmarknaturtyper og naturbeitemarkar. Videre har området særlig betydning for naturmangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne og truede arter, deriblant et ekstremt mangfold av insekter samt et rikt arts mangfold av karplanter, kalkberglav, mykorrhizasopp og fugl som bl.a. spetter. Området har i tillegg spesielle kulturbetingede elementer og kulturpregede vegetasjonssamfunn. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Øvre Skar ligger på østsida av Gudbrandsdalen i Sør-Fron kommune på grensa til Nord-Fron. Området består av mer eller mindre skogkledd rasmarek, bergvegger og noe skog på ikke fullt så bratt mark. Områder er i stor grad sørvendt og strekker seg over 250 høgdemeter. Flere store sør- og østvendte bergvegger dominerer området. Ekstremtørre enger på små hyller i bergveggen på finkornet, kalkrik forvitningsmateriale er utbredt. Nedenfor bergveggene er det finkornet til mer grov rasmarek som delvis er vegetasjonsløs, men som i partier går over i sammenhengende skog. Flere krevende tørrengarter er påvist i rasmarka. Skogen nedenfor bergveggen har en dominans av gråor, men med en del innslag av hegg. Høgstaudevegetasjon er her dominerende. Over bergveggene er furu, gran og bjørk dominerende med gradvis overgang til furuskog. Øst for og nedenfor bebyggelsen på Øvre Skar er det naturbeitemark i god hevd med stort mangfold av karplanter og flere rødlistede insekter. Mesteparten av området ovenfor Øvre Skar er lite påvirket, men i alle fall deler av rasmarekene har vært brukt ekstensivt som beiteareal og muligens slåtteareal i tidligere tider. I dag er deler av rasmarekene i ferd med å gro igjen. Det lille som er av skog innenfor rasmarekene har noe eksponert dødved med en viss dødvedkontinuitet. Gråorskogen øst i rasmarka har mye dødved i ulike nedbrytningsstadier og skogen må betegnes som middels gammel til gammel uten nyere inngrep. Skogen over bergveggene er i snitt noe gammel med få spor etter tidligere hogster. Dødvedmengden er noe lav med lokalt en del dødved av bjørk. Lavfuruskogen har minst død ved, men noen av trærne her er nok minst et par hundre år gamle. Ni rødlistearter er med sikkerhet påvist. Potensialet for ytterligere rødlistearter er høyt, og da særlig blant visse grupper av insekter og lav.

Skogkvalitetene innenfor verneforslaget ville isolert sett ligget mellom en lokal og regional verdi (*-**). Store naturverdier er knyttet til de mer eller mindre åpne rasmarekene og bergveggene med mange påviste rødlistearter og et godt potensiale for langt flere. Naturverdiene her vurderes som nasjonalt verdifulle (***). Sammen med beitemarkene rundt Øvre Skar og eksisterende naturreservat gjør at verdien av Øvre Skar heves noe. Området gis verdien nasjonalt viktig (***). Ekstremtørre, sørvendte lisider med godt utviklede forekomster av bergvegger, rasmarek, tørrenger og tilhørende eldre skog, er mangelfullt dekket opp i vernesammenheng. Øvre Skar vurderes å oppfylle kravet til høy mangeloppfyllelse, og da særlig som følge av at området fanger opp gode forekomster av et truet artsmangfold.

Planstatus

Området er i sin helhet landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Andre interesser og inngrep

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, beite, jakt og annet friluftsliv. Pilegrimsleden går gjennom området og tunet på Øvre Skar. Peer Gynt stien (DNT) går også gjennom området og forbi tunet på Øvre Skar. Det går en gammel ferdselsveg (framstår som sti i dag) fra dalbunnen, innunder Stordalsberget opp til plassen Kleiva. Det er ønskelig at denne kan vedlikeholdes. Skogarealet i området er ca. 191 dekar, det produktive skogarealet er ca. 112 dekar, og det er en stående kubikkmasse på ca. 2615m³.

Trusler mot verneverdiene

Den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene er skogbruk med større og mindre hogstinngrep og tilhørende bygging av skogsveger. Verneverdiene i området er delvis kulturbetingede og skjøtselsavhengige. Dette gjelder særlig deler av insektlivet, men også naturbeitemarka ved Øvre Skar. Det må derfor utarbeides en forvaltnings-/skjøtselsplan for området som må ses i sammenheng med eksisterende Solbrålia og Stordalsberget naturreservat. Ved et vern vil det bli gjennomført kanalisierende tiltak og informasjon for å unngå ferdsel i sårbare områder. Gjengroing i områder som er viktige for insektene og deres

verts- og matplanter kan på sikt true det svært spesielle insektlivet i området. Deler av området må derfor skjøttes.

Høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader til at *Solbrålia og Stordalsberget* videreføres som navn på det utvidete naturreservatet.

Nord-Fron kommune påpeker at nåværende utvidelse er foreslått i Sør-Fron kommune. Kommunen viser til hva de sa ved forrige utvidelse av dette naturreservatet. Kommunen er positiv til at området vernes under ordningen med frivillig vern. Kommunen påpeker at det er viktig at det følger med tilstrekkelige ressurser for skjøtsel og andre tiltak for å ivareta verneverdiene.

DNT Midt-Gudbrandsdalen v/Kristen Brendhaugen viser til at rydding og vedlikehold av eksisterende stier avmerket på vernekartet, herunder Pilegrimsleden og andre gamle ferdselsveger, skal kunne gis dispensasjon etter søknad. DNT/Brendhaugen mener at slikt vedlikehold burde være tillatt uten søknad. Alternativt blir det vist til en løsning med langvarig eller permanent dispensasjon.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

I Fylkesmannen sin forvaltning av naturreservater med verneformål skog, har det til nå blitt tildelt nødvendige midler for skjøtsel og andre tiltak for å sikre verneverdiene. Det samme gjelder for eksisterende Solbrålia og Stordalsberget naturreservat. Skjøtsel er igangsatt i reservatet for å sikre verneverdiene.

Solbrålia og Stordalsberget har meget store nasjonale og til dels internasjonale verneverdier. Fylkesmannen ønsker at forvaltningsmyndigheten for verneområdet skal ha styring på hvordan vedlikehold og rydding av stier og ferdselsveger skal kunne skje. Dette kan best gjøres gjennom en dialog med brukerne og dispensasjonsbehandling med fastsetting av vilkår for vedlikehold og rydding. Slike dispensasjoner kan gis med en varighet på 4-5 år. Fylkesmannen tilrår derfor at den aktuelle bestemmelsen beholdes under § 7 i verneforskriften.

Verneverdiene i området er delvis kulturbetingede og skjøtelsavhengige. Dette gjelder særlig deler av insektlivet, men også naturbeitemarka ved Øvre Skar. Det blir bl.a. et spørsmål om naturbeitemarka skal skjøttes som beite eller slåttemark. Det må derfor utarbeides en forvaltnings-/skjøtelsplan for området som må ses i sammenheng med eksisterende Solbrålia og Stordalsberget naturreservat.

Det er hjemmel for å kunne tillate vedlikehold av den gamle ferdselsvegen til plassen Kleiva, jf. utkast til verneforskrift § 7 e. Dette er i tråd med verneforskrift for eksisterende naturreservat. Nytt utkast til verneforskrift viderefører også de andre bestemmelsene knyttet til bruk av området i eksisterende forskrift.

Fylkesmannen tilrår vern av Solbrålia og Stordalsberget naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grense.

Sjøa naturreservat i Sel kommune (2180 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av en velutviklet, variert, artsrik og mektig elve- og bekkekløft, sjeldne utforminger av kalkskog og velutviklet bergveggskog med furu og bjørk, høgstaueskog og gråor-heggeskog. Videre har området en særlig betydning for naturmangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne og truede arter, deriblant et stort mangfold av jordboende sopp og en rik lavflora og karplateflora. Området har i tillegg en spesiell geologisk forekomst av nasjonal betydning i form av en stor ravine med høy naturvitenskapelig verdi som referanselokalitet. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger langsmed Sjoa nedenfor Skogbygda i Heidal. Ved Skogbygda har elva Sjoa gravd seg dypt ned og skapt et av de mektigste elvejuvene i Norge. Skråningene mot elva veksler mellom bratte skrenter, rasmark og fjellvegger. På toppen ligger det flere steder igjen tjukke, finkornete bresjøavsatte sedimenter (brekvabb), som enkelte steder har rast ut og dannet bratte, svært spesielle og skarpe raviner. Snittet i ravinen ned for Steinseng (Steinsengravinen) viser en nær komplett morenestratigrafi fra siste istid (øverst er det morener avsatt av isstrømmer med ulike retninger, under ligger det tukke bresjøsedimenter avsatt ved begynnelsen av siste istid). Lokaliteten viser en avsetningstype som har en sentral plass i diskusjonen om forløpet av siste istid. Snittet er en velegnet og mye brukt ekskursjonslokalitet. Dette er en viktig referanselokalitet med nasjonal betydning. Skog- og vegetasjonssamfunn i området varierer ganske mye med terrengformer og fuktighet, men ulike fattige til intermediære furu- og bjørkeskogsamfunn dominerer. Gran er sjelden. Særlig på solsida dominerer furu. I rike, fuktige partier inngår ulike lauvtrær. Rike lauvskoger finnes i bergrotter og bekkesøkk (høgstaude-, lågurt- og gråor-heggeskog). Flere steder skaper det baserike brekvabbmaterialet opphav til en sjelden kalkskogtype. Denne er oftest furudominert (kalkfuruskog), men det finnes også kalkskog med lauvdominans (osp, bjørk). Den baserike berggrunnen gir flere steder opphav til en rik karplanteflora med mange fjellplanter og tørrbakkearter. Eldre skog dominerer i dag. Store arealer består av halvgammel skog, fattig på biologisk gamle trær og død ved, men med god aldersspredning, sjiktning og treslagsvariasjon. En del partier har suksesjonspreg med gjengroende, tidligere åpen beiteskog. Det er imidlertid også partier med naturskogpreg. Det er særlig lavfloraen på bergvegger (i mindre grad også på lauvtrær), karplanter og jordboende sopp som utmerker seg. Deler av området har velutviklet, fuktig, lysåpen bergveggskog som sammen med gunstig berggrunn gir rike lungeneversamfunn. I kalkskogene ble det funnet flere interessante og rødlistede jordboende sopparter. Det er trolig for slike arter at området er mest spesielt. Sjoajuvet har betydelige naturverdier. Det er et mektig elvejuv, et av de største i Norge, og i all hovedsak intakt for nyere inngrep. Vassdraget er vernet. Variasjonsbredden er god, med de fleste aktuelle skog- og naturtyper som en kan vente i kanten av granas utbredelse i Midt-Gudbrandsdalen. Her er også relativt god dekning av ulike skogtyper, inkludert meget sjeldne kalkskogutforminger. De viktigste verdiene er knyttet til et mektig elvejuvlandskap med tilhørende variasjon, kalkskog (sjelden utforming) med tilhørende rik soppflora, velutviklet bergveggskog med rik lavflora og en spesiell kvartærgeologi. Området oppfyller på denne måten i betydelig grad mangler ved skogvernet. Området er nasjonalt verdifullt, verdi 5. I forhold til mangelanalysen oppfyller området mangelen på rike skogtyper som kalkskog, lågurtskog og høgstaueskog, ansvarsskogtypen bekkekløft, viktige forekomster av rødlistearter i tillegg til boreale lauvskoger i ustabile habitater og oredominerte ravineskoger.

Planstatus

Området er i sin helhet landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Andre interesser og tekniske inngrep

Brukerinteressene i området er i hovedsak knyttet til skogbruk, beite, jakt og annet friluftsliv. Blant annet er Sjoa et av de mest populære vassdragene i Norge for rafting og elvekajakk. Dette inkluderer strekningen gjennom forslaget til naturreservat. Denne aktiviteten antas ikke å ha noen betydning for verneverdiene med unntak av mulig forstyrrelse på sårbart fugleliv. Et generelt unntak i utkast til verneforskrift for bålbrenning med kvist fra bakken og medbrakt ved gir anledning til bålbrenning ved elva i forbindelse med bl.a. rafting. Det er også i verneforskriften hjemmel for å kunne tillate merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier (råk) og gamle ferdselsveger, og etablering av nye stier og annen enkel tilrettelegging for friluftsliv så lenge ikke naturmiljøet blir skadelidende. Det går noen traktorveger inn i området. Disse er avmerket på vernekartet, og det er i utkast til verneforskrift tatt inn bestemmelser som hjemler vedlikehold og bruk i forbindelse med landbruksnæring, utfrakt av felt vilt, ridning og sykling. I området er det en drikkevannsbrønn (eiendommen gnr./bnr. 181/57) med vannledning som har varmekabel, Det er også en telefonledning i området (eiendommene gnr./bnr. 177/1 og 177/3). Denne er avmerket på vernekartet. Begge disse installasjonene er spesielt nevnt i verneforskriften i forbindelse med vedlikehold. Eidefoss Nett sin 22kV kraftledning gjennom området er nevnt i forbindelse med melding om oppstart. Denne er ivaretatt med standard bestemmelser for denne type anlegg for bruk, vedlikehold, oppgradering og fornyelse. Muligheten for rydding langs jordekanter og etablering av jordbruksvatning er ivaretatt gjennom egne dispensasjonshjemler. Det samme er oppsetting av nye gjerder og sanketrøer. Ravinene i området er en del benyttet til forskning og undervisning. Skogarealet i området er ca. 1743 dekar, det produktive skogarealet er ca. 1719 dekar, og det er en stående kubikkmasse på ca. 21893m³.

Trusler mot verneverdiene

Den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene er skogbruk med større og mindre hogstingrep og tilhørende bygging av skogsveger. Det er avgrenset en utslått (tidligere slåtteland) på vernekartet. Også andre delområder har nokså åpne, kulturbetingede naturtyper som krever noe skjøtsel dersom disse skal beholdes i den tilstanden de har i dag. Det er til nå ikke registret store verneverdier i disse naturtypene.

Høringsuttalelser

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til at de ved oppstart av vernearbeidet påpekte at det er forekomstområder for byggeråstoff av lokal viktighet innenfor verneforslaget Sjoa. Det er en sand- og grusforekomst på rundt 20 dekar som ligger innenfor verneforslaget. Det er gitt to verdivurderinger for forekomstområdet; en lokal liten betydning, og en lokalt meget viktig. Den delen av forekomstområdet som er direkte berørt av foreslått verneområde, er primært registret til å være av lokal liten betydning, mens mindre deler av den lokalt meget viktige forekomsten berøres. Videre ligger mindre, registrerte forekomstområder for sand og grus på sørsida av foreslått verneområde. Kun mindre deler av disse forekomstene blir direkte berørt.

Språkrådet har ingen merknader til navnet *Sjoa*.

Sel kommune viser til at skogen er bratt og mangler veger. Det er lite aktuelt å hogge noe særlig pga. svært vanskelige driftsforhold. Kommunen kan heller ikke se andre samfunnsmessige ulemper om arealet blir vernet. Sel kommune stiller seg positive til verneforslaget, forutsatt at avtale om frivillig vern kommer på plass.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

I dokumentet som gikk på høring, kommenterte Fylkesmannen innspillet fra DMF på følgende måte: *Sand- og grusressursene innenfor området Sjoa er av kun lokal viktighet. Ut fra våre opplysninger er det ca. 20 dekar av denne forekomsten som ligger innenfor forslag til naturreservat av et totalareal på ca. 105 dekar. Forekomsten innenfor verneforslaget ligger bratt og utilgjengelig til, og er vanskelig og sannsynligvis ikke økonomisk forsvarlig å drive. Dette må ses i sammenheng med at det lokalt er relativt gode forekomster av tilsvarende ressurser som også er lettere tilgjengelig. Og videre: Grunneierne har tilbudt området for frivillig vern, og det må da forutsettes at forekomstene anses som mindre viktige for lokal oppdekning av massebehov.* Ut over dette viser Fylkesmannen også til uttalelsen fra Sel kommune.

Det kan være behov for skjøtsel innenfor mindre deler av området for å ta vare på noen av de åpne, slåttepregede naturtypene.

En truet rovfugl er observert i området i flere år. Det er sannsynlig at den hekker. Det er derfor satt et forbud mot teltleirer i utkast til verneforskrift, og sykling er kun tillatt på eksisterende traktorveger avmerket på vernekartet.

Fylkesmannen tilrår vern av Sjoa naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grense.

Turrind naturreservat i Nordre Land kommune (9330 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av et stort og forholdsvis urørt skogområde med gammel naturbarskog med gran som det dominerende treslaget, og der det finnes en del svært fuktige skogmiljøer. Videre har området en særlig betydning for naturmangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne, sårbare og truede arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger i åstraktene nord for Dokka i Nordre Land inn mot Etnedal kommune.

Området domineres nærmest totalt av gran, men en del bjørk inngår i partier, særlig i høgereliggende deler, på grunnlendt mark og i mer hogstpåvirkede deler av området. I tillegg inngår furu spredt på grunnlendte hauger og langs myrer. Rogn og selje finnes spredt.

Lyngskog dominerer over store arealer. I litt frodigere lier finnes en del blåbærskog som ofte går over i svak lågurt. Vegetasjonen varierer nokså lite langs rikhetsgradienten, men noe mer langs fuktighetsgradienten. Høyden og kollelandskapet skaper en del svært fuktige skogmiljøer i nordvendte lisider. Ulike typer høgstaudedominert mark finnes spredt i store deler av området. Mer eller mindre hele området består av gammelskog med få eller ingen spor etter hogst av nyere dato. Unntaket er et større område nordvest for Øyangen som er gjennomhogd for noen år siden. I tillegg finnes mindre arealer med nyere hogstinngrep sørvest i området generelt. Området for øvrig preges av eldre, godt sjiktet grandominert skog med grove og gamle trær. Mengden dødved og høgstubber varierer nokså mye gjennom området med partier der dette opptrer en god del, men gjennomgående er det nokså lite av disse strukturene.

Området har først og fremst verdier knyttet til forekomst av eldre granskog i kombinasjon med stort areal. Området tetter et «hull» på kartet over storområder mellom viktige storområder i sør (Skjellingshovde, Selsjøen, Vikjerfjellet/Vassfaret) og nord (verneområdene

omkring Langsua). I forhold til mangelanalysen dekker området på en middels god måte opp gammel skog og stort areal. Området gis verdien regionalt verneverdig (**).

Planstatus

Området er i sin helhet landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Andre interesser og tekniske inngrep

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, beite, jakt og annet friluftsliv. Det finnes flere skogsbilveger innenfor området, deriblant en totalrenovert/nyanlagt trasé som binder sammen sørvestlige deler av området med vegnettet i nord og øst. Flere av disse vegene har en relativt lav standard. I tillegg er det kartfestet to traktorveger. Det finnes ei hytte (Steinhytta) innenfor verneforslaget som er avmerket på vernekartet, samt ei bu/koie ved Nyvatn på eiendommen gnr./bnr. 49/1. Steinhytta er i dårlig stand. En gapahuk er satt opp på eiendommen gnr./bnr. 52/7 i enden av en bilveg, et godt stykke sør for Steinhytta. To båthus er under oppføring ved Øyangen på gnr./bnr. 46/8 og 46/51. Ved Øyangen, på gnr./bnr. 46/8, er det i en tidligere jordskiftesak åpnet for etablering av et båtskjul som er det gitt en hjemmel for i utkast til verneforskrift. På hver av eiendommene gnr./bnr. 46/8 og 49/1 er det dessuten et permanent jakttårn. Noe myr, særlig i sørvest, er preget av grøfting. Skogarealet i området er ca. 7830 dekar, det produktive skogarealet er ca. 6570 dekar, og det er en stående kubikkmasse på ca. 55700m³.

Trusler mot verneverdiene

Den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene er skogbruk med større og mindre hogstinngrep og tilhørende bygging av skogsveger. Ut fra foreliggende kunnskap er det ikke behov for skjøtsel i området for å ivareta verneverdiene.

Høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader til navnet *Turrtind*.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

I forbindelse med høring har én grunneier trukket sitt tilbud om frivillig vern. Hos de andre grunneierne er det gjort noen mindre justeringer av forslag til vernegrense. I utkast til verneforskrift er det tatt inn bestemmelser og tydeliggjort hjemler for bl.a. vedlikehold av hytte, buer/koier og gapahuk, vege og andre eksisterende anlegg og innretninger, ombygging og mindre utvidelse av eksisterende hytte, rydding av vegetasjon omkring eksisterende hytte og bu/koie, gapahuk, båthus og andre anlegg og hogst av ved til bu/koie og gapahuk i området. Det er også tatt inn bestemmelser om motorisert ferdsel på skogsbilvegene og traktorvegene i området. Vegene i området er klassifisert og vist på vernekartet.

Området som gikk på høring ble betraktet som et «bruttoområde». Totalarealet er derfor en del redusert etter høring. Samtidig er det også fra grunneierne signalisert et utvidet tilbud som omfatter arealer nord for gjeldende tilbud. Dette utvidete arealet blir naturfaglig kartlagt i år.

Flere arter rovfugl er observert i området, herunder arter som er oppført som truet på den norske rødlista. Det er en sannsynlighet for at flere av disse artene kan hekke. Det er derfor i utkast til verneforskrift satt et forbud mot tellleirer i tillegg til andre større arrangementer.

Ut fra foreliggende kunnskap er det ikke behov for skjøtsel for å ivareta verneverdiene i området.

Fylkesmannen tilrår vern av Turrind naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grense.

Skjellingshovde naturreservat (utvidelse) i Nordre Land, Søndre Land og Sør-Aurdal kommuner (11720 dekar, totalt etter utvidelse ca. 40190 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av et stort og forholdsvis urørt skogområde med gammel naturbarskog som har relativt stor variasjon i skog- og naturtyper der det stedvis er urskogpregede partier med god kontinuitet i død ved. Videre har området en særlig betydning for naturmangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne, sårbare og truede arter. Området har en rekke nedbørfelter av ulik størrelse som gjør det godt egnet til forskning. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området omfatter flere delområder som ligger inntil det eksisterende Skjellingshovde naturreservat. Det aktuelle arealet består av flere små og store skogområder med varierende topografi. Det er en mosaikk av koller, myrpartier, tjern, bekkedrag, nordvendte og delvis sørvendte lisider og ei bekkekløft. Blåbærgranskog dominerer vegetasjonsbildet, men det er også gode forekomster av andre fattige og mellomrike skogtyper i tillegg til innslag av lågurtskog, småbregneskog og rikmyrvegetasjon. Området består av et forholdsvis påvirket skogareal med rester av intakte til delvis intakte områder med gammel skog. Den gamle skogen er i hovedsak knyttet til fuktig granskog og noe eldre furuskog på mer grunnlendt mark. Død ved finnes spredt i området. Virkelig gamle bartrær forekommer sparsomt. Skogen er overveiende grandominert, men furu dominerer på de tørre haugene. Det er noe lauv, mest bjørk. Samlet areal for alle delområdene gjør at verneforslaget er forholdsvis stort.

Området, særlig sammen med tilliggende Skjellingshovde naturreservat, oppfyller mangelen i skogvernet ved å være av de største gjenværende, noenlunde intakte og sammenhengende skogområdene. Den viktigste verdien av området er at storområdekvalitetene øker. Området og eksisterende verneområde utgjør over 40 km². Området oppfyller også til en viss grad mangelen av skogsbekkekløft. Utvidelsen vurderes totalt som regionalt verneverdig (**).

Planstatus

Området er i sin helhet landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Andre interesser og tekniske inngrep

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, beite, jakt og annet friluftsliv. Det er maskinpreparerte skiløyper i området Store Skjellingshovde. Ved toppen er det også ei hytte tilhørende skogforvaltningen (tidligere brannovervåkningshytte, som nå driftes av Røde Kors) i tillegg til et gammelt branntårn. I sørvest ved Saubekktjernet ligger det også ei hytte/bu (Saubekkhytta). Skogarealet i området er ca. 8618 dekar, det produktive skogarealet er ca. 8565 dekar, og det er en stående kubikkmasse på ca. 81574m³.

Trusler mot verneverdiene

Den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene er skogbruk med større og mindre hogstinngrep og tilhørende bygging av skogsveger. Ut fra foreliggende kunnskap er det ikke behov for skjøtsel i området for å ivareta verneverdiene.

Høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader til navnet *Skjellingshovde*.

Søndre Land kommune motsetter seg ikke utvidelsen av eksisterende naturreservat, men kommunen vil frarå at de fremmede treslagene i området hogges som et skjøtselstiltak. Dette tiltaket er i strid med kommunens kommende kulturminneplan der skogmiljøet øst for Store Skjellingshovde vil inngå som et viktig kulturhistorisk landskapsområde. Kommunen peker på alternativet som vil være å avvente hogst til plantingene er hogstmodne, for på den måten å bevare de kulturhistoriske verdiene som plantingene representerer noen årtier til.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

Øst i området, på eiendommen gnr./bnr. 9/1 (øst for toppen av Store Skjellingshovde), er det et område med plantet fjelledelgran og et parti med en blanding av (trolig) sibirsk edelgran og norsk gran (ca. 100 dekar i alt). Dette ble plantet på 1960-tallet. Frøspredning av fjelledelgran ble på en befarings på det lengste registrert ca. 500 meter fra bestandet. Det er et nasjonalt mål at menneskeskapt spredning av organismer som ikke hører naturlig hjemme i økosystemet, ikke skal skade eller begrense de naturlige økosystemfunksjonene. Flere av de fremmede treslagene har god spredningsevne i norsk natur. Dette gjelder også de to artene av edelgran innenfor Skjellingshovde. Lokalt kan de økologiske effektene bli store selv om artene i utgangspunktet skal ha lav økologisk risiko. Det skal ikke være fremmede treslag i naturreservater. Påvist spredning fra bestandet med de fremmede treslagene viser at de nå forekommer innenfor verneforslaget. Fylkesmannen viser også til naturmangfoldloven § 47 som konkret viser til fjerning av fremmede treslag som et skjøtselstiltak. Det vil derfor være i tråd med nasjonal politikk å fjerne dette bestandet med fremmede treslag. Den kulturhistoriske verdien av bestandet synes beskjedent, og slike verdier har ikke vært påaktet i tidligere vurderinger av forvaltningen av fremmede treslag. Oppland fylkeskommune som kulturvernmyndighet, har ikke uttalt seg til saken. Det er også arronderingsmessige årsaker som gjør det ønskelig å ta bestandet med innenfor verneområdet. Spørsmålet om skjøtsel skal det ikke tas endelig stilling nå. Det vil bli gjort etter et eventuelt vernevedtak. Samtidig henger spørsmålet om vern og skjøtsel i dette tilfellet sammen. Fylkesmannen viser for øvrig her til at det i naturmangfoldloven § 37 er en hjemmel til å verne et område som gjennom fri utvikling eller aktive gjenopprettningstiltak kan få tilstrekkelige verneverdier for naturmangfoldet. Fylkesmannen mener etter en helhetsvurdering at det vil være riktig å la det aktuelle bestandet inngå i et naturreservat, og at de fremmede treslagene blir hogd av forvaltningsmyndigheten for verneområdet som et skjøtselstiltak etter vernet. Grunneier i det aktuelle området ønsker for øvrig å ta del i et framtidig arbeid med skjøtsel av dette bestandet, og vil på nærmere vilkår bli tilbudt et slikt arbeid, jf. naturmangfoldloven § 47.

På eiendommen gnr./bnr. 73/17 i Sør-Aurdal forelå forslag til grense i to alternativer til høring. Alt. 1 er grensa slik den foreligger ut fra en streng naturfaglig vurdering og krav i naturmangfoldloven § 37, jf. også de naturfaglige rapportene. Det er dette alternativet som også danner grunnlaget for de forhandlinger om erstatning som er gjennomført fram til nå. Etter dette alternativet omfatter hele forslaget om utvidelse ca. 11720 dekar. Alt. 2 omfattet i tillegg et areal som per i dag ikke har tilstrekkelige naturkvaliteter til å kunne inngå i et naturreservat, jf. også naturfaglig kartlegging for frivillig vern 2010. Dette området har imidlertid en skog- og naturtype der skogbranner er en viktig økologisk faktor og en naturlig forstyrning av skogen og foryngelsesmåte. Området kunne derfor ha inngått i et naturreservat som et areal det skulle utføres kontrollerte branner for å gjenskape en viktig økologisk faktor og et «naturlig» brannregime. Det kunne altså ha blitt gjennomført aktive gjenopprettningstiltak, jf. § 37 i naturmangfoldloven. Forutsetningen for å kunne ta med dette arealet i et naturreservat ville derfor vært at det skulle foretas kontrollerte branner på arealet. Spørsmålet om kontrollerte branner må imidlertid utredes nærmere før et eventuelt

vernevedtak. Gjennomføring av slike branner må også inngå i en avtale med grunneier. Arealet for utvidelse ville etter alternativ 2 være ca. 13760 dekar. Forutsetningene nevnt over for å ta med alt. 2 i en tilråding nå, er ikke til stede. Dette spørsmålet må derfor utredes nærmere.

I området hekker det en rovfugl som står på rødlista og som er sårbar for forstyrrelser. Det er derfor i utkast til verneforskrift satt et forbud mot teltleirer i tillegg til andre større arrangementer.

Sett bort fra skjøtselen av bestandet med fremmede treslag og framtidig overvåking av frøspredning av disse treslagene fra dette bestandet, er det ut fra foreliggende kunnskap ikke behov for annen skjøtsel for å ivareta verneverdiene i området.

Fylkesmannen tilrår vern av Skjellingshovde naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grense.

Avrillen naturreservat i Gran kommune (4660 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av et relativt stort naturskogsområde dominert av biologisk gammel skog der det stedvis er urskogpregede partier med god kontinuitet i gamle trær. Videre har området en særlig betydning for naturmangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne, sårbare og truede arter. Området styrker på en god måte det regionale nettverket av verneområder. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Avrillen ligger øst i Gran kommune. Området består av et høyereliggende platå med flere koller omgitt av mindre tilhørende lisider med eksponering mot nord, vest, øst og sør. Ei mindre kløft finnes i nordøst, og i sør finnes et nokså dypt nedskåret daldrag. Ellers er topografien slak, men stedvis finnes en del små hauger som gir variasjon i topografien. Fattige vegetasjonstyper er nær enerådende med klar dominans av blåbærgranskog. Spredt finnes småbregnegranskog og fattig grandominert sumpskog, mens høgstaudegranskog finnes sparsomt i bunnen av små kløfter. Det finnes flere fattige jordvannsmyrer sentralt på platået. Gran er det klart dominerende treslaget, men bjørk forekommer noe fåtallig som undersjikt, men dominerer som krattformet skog ut mot myrene. Hele området består av gammel, i all hovedsak, flersjiktet naturskog i aldersfase. Skogen har tidligere blitt plukkhogd, men det er trolig ca. 70-100 år siden siste hogst, stedvis trolig noe lenger. Urskognære partier finnes lokalt to-tre steder. Et høyt innslag av gamle og til dels grove trær kjennetegner kjerneområdene som utgjør en temmelig stor andel av totalarealet. De herskende trærne i kjerneområdene er trolig 150-300 år gamle, og enkelte trær er eldre enn dette. Kontinuiteten i gamle trær er derfor god, mens kontinuiteten i liggende død ved er god i mer begrensede partier i kjerneområdene, hvor det stedvis finnes nokså rikelig med død ved i alle nedbrytningsstadier og dimensjoner. Innslaget av gadd er jevnt og nokså høyt. Skogen er humid, og brann ser ikke ut til å ha vært en økologisk faktor, i alle fall ikke de siste hundre årene. Avrillen utmerker seg ved å ha et stort totalareal som i all hovedsak domineres av biologisk gammel skog. Her er Avrillen av de beste i regionen. I tillegg har Avrillen et intakt artsmangfold i «lappkjuke-huldrestryelementet» i den forstand at alle arter som man kan forvente å finne i gammel naturskog i regionen, er til stede. På den måten vil Avrillen gi et viktig bidrag til å sikre artsmangfoldet knyttet til gammel naturskog av gran i de humide åstraktene på det sentrale Østlandet. Ut over dette vil Avrillen fylle et hull i vernedekningen i

de grandominerte åstraktene mellom Toten og Oslo, og på den måten styrke det regionale nettverket av verneområder. Avrillen oppfyller mange mangler ved skogvernet, større forekomst av gammel naturskog med urskogrester og mye død ved (særlig gran), viktige forekomster av rødlistearter og økt vern av naturtypelokaliteter med høy verdi. Avrillen har samlet sett en god mangeloppfyllelse. Området er nasjonalt verdifullt (***)).

Planstatus

Området er i sin helhet landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Andre interesser og tekniske inngrep

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, beite, jakt og annet friluftsliv. Skogarealet og det produktive skogarealet i området er ca. 2865 dekar, og det er en stående kubikkmasse på ca. 33400m³. Øst for Avrillen har det stått en ulovlig oppsatt gapahuk. Denne har nå falt sammen, og representerer forsøpling i området.

Trusler mot verneverdiene

Den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene er skogbruk med større og mindre hogstinngrep og tilhørende bygging av skogsveger. Ut fra foreliggende kunnskap er det ikke behov for skjøtsel i området for å ivareta verneverdiene.

Høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader til navnet *Avrillen*.

Gran Almenning, grunneier, har merknader til utkast til verneforskrift. Allmenningen ønsker at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og gamle ferdselsveger og utsetting av saltstein kan gjøres uten søknad (dersom ikke annet lovverk begrenser utsetting av saltstein). Allmenningen ber videre om at verneforskriften legger til rette for fortsatt fiskekultivering og anleggelse av en enkel skiløype.

Norsk ornitologisk forening, avdeling Hadeland lokallag ønsker et vern av området velkommen. Foreningen påpeker at området er et av de mest uforstyrrede og fugleinteressante områdene på Gran Østås. Det er bl.a. en tiurleik i området. Foreningen ber om at det blir vurdert utvidelser i nord, nordvest og øst.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

Utsetting av saltsteiner til hjortedyr er underlagt en egen forskrift fastsatt av Landbruks- og matdepartementet. Slik utsetting er forbudt i Oppland. Verneforskriften må imidlertid vurdere utsetting av saltsteiner til bufe og hjortevilt ut fra verneformål og verneverdier. Annet regelverk vil så måtte regulere utsetting opp mot andre forhold, og om det kan settes ut til hjortevilt eller bufe. I «robuste» områder kan utsetting av saltsteiner i naturreservater gis et generelt unntak, mens i sårbare områder kommer bestemmelsen som et spesifisert unntak i § 7. Med sårbare områder menes områder der vegetasjon og planteliv kan være utsatt for tråkkslitasje, og der dyrelivet kan være utsatt for særskilt forstyrrelse. Det skilles ikke mellom bufe og hjortevilt. Avrillen er et robust område, og Fylkesmannen tilrår derfor at utsetting av saltsteiner gis et generelt unntak. Utsetting av saltsteiner må selvsagt likevel forholde seg til forskriften om å begrense spredning av CWD.

Ut fra forholdene i dette området tilrår Fylkesmannen også at bestemmelsen om merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og gamle ferdselsveger flyttes til generelt unntak (§ 4). Utfisking er hjemlet i utkast til verneforskrift § 4 c og kalking i § 7 a. Fylkesmannen

ønsker at utsetting av fisk skal være undergitt en søknadsprosess for å sikre verneverdiene i naturreservatet. Dette må likevel omsøkes etter annet regelverk. Det er tatt inn en bestemmelse under § 7 som hjemler tillatelse til anleggelse av skiløype i området.

Området har en spillplass for storfugl. Det er derfor satt et forbud mot teltleirer i utkast til verneforskrift.

I høringsperioden har Gran Almenning og Fylkesmannen hatt en gjennomgang av grensa for verneforslaget. På denne bakgrunn har allmenningen tilbudt en utvidelse i øst slik at forekomster av den truede arten huldrestry med buffer kommer innenfor verneforslaget. Andre utvidelser er ikke aktuelle.

Fylkesmannen tilrår vern av Avrillen naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grense.

Vesleåa naturreservat i Gran kommune (520 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av ei godt utviklet og variert skogsbekkekløft med relativt store arealer med gammel kontinuitetsskog. Området vil på en god måte representere denne naturtypen på det sentrale Østlandet. Videre har området en særlig betydning for naturmangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne og sårbare arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger på Hadeland østås. Vesleåa ligger i et relativt kupert åslandskap med mange koller og tjern/innsjøer og høgdeforskjeller på inntil 250 meter. Fuktige utforminger av blåbærgranskog er vanlig, og det er også en del småbregnegranskog. I tillegg finnes tilløp til høgstaudegranskog og småflekker med lågurtvegetasjon. Det er også lipartier med åpen blokkmark hvor det er noen større rogn og selje. Elvekantvegetasjonen er preget av et steinet-gruset substrat med en blanding av lågurt-, høgstaude- og sumpskogelementer. Mesteparten av vegetasjonen har et fattig preg, men det finnes også fragmenter av bl.a. rikmyrsvegetasjon. Nordsida av kløfta er sterkere soleksponert og har særlig i øvre deler gjennomgående et tørrere preg enn sørsida. Her finnes også berglendte lipartier med lyngfuruskog og innslag av lavfuruskog. Noe lågurtgranskog inngår i lavere deler. Hele bekkekløftsystemet består av gammelskog med mange spor etter gammel plukkhogst. Trærne har varierende dimensjoner. Noen av trærne antas å være svært gamle. Både kløftebotn og lisisider er karakterisert av stedvis rikelig med dødved i alle nedbrytningsstadier og delvis av kraftige dimensjoner. Hele «grunnsettet» av rødlistearter og andre signalarter for gammel kontinuitetsskog typisk for denne regionen er godt representert. Kontinuitetsgraden vurderes å være høy. Spesiell fossesprutvegetasjon mangler. Området er i sin helhet preget av eldre skog. Det er mange steder observert store dimensjoner på stående og liggende stammer. I positiv retning legges spesielt vekt på den uvanlige kombinasjonen av bekkekløft og så stort areal med gammel kontinuitetsskog. I forhold til mangelanalysen oppfyller området behovet for skogtyper som Norge har et internasjonalt ansvar for (bekkekløfter), boreal naturskog og delvis rike skogtyper og viktige forekomster av rødlistearter. Området får verdien regionalt til nasjonalt verdifullt, 4.

Planstatus

Området er i sin helhet landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Andre interesser og tekniske inngrep

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, beite og friluftsliv. Skogarealet og det produktive skogarealet i området er ca. 501 dekar, og det er en stående kubikkmasse på ca. 8414m³. Gjennom store deler av kløfta er det spor etter en gammel hesteveg. Øverst i området har elva vært demt opp.

Trusler mot verneverdiene

Den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene er skogbruk med større og mindre hogstinngrep og tilhørende bygging av skogsveger. Ut fra foreliggende kunnskap er det ikke behov for skjøtsel i området for å ivareta verneverdiene.

Høringsuttalelser

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til at de ved oppstart av vernearbeidet påpekte at det er forekomstområder for byggeråstoff av lokal viktighet innenfor verneforslaget Vesleåa. DMF påpeker at bærekraftig forvaltning av mineralske ressurser innebærer at det er forekomstområdets kvaliteter som ressurs, og ikke hvorvidt det foreligger planer for utnyttelse av forekomstområdet, som danner grunnlaget for DMF sine vurderinger.

Språkrådet har ingen merknader til navnet *Vesleåa*.

Gran Almending, grunneier, har merknader til utkast til verneforskrift. Allmenningen ønsker at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og gamle ferdselsveger og utsetting av saltstein kan gjøres uten søknad (dersom ikke annet lovverk begrenser utsetting av saltstein).

Norsk ornitologisk forening, avdeling Hadeland lokallag ønsker et vern av området velkommen. Foreningen påpeker at området er svært interessant for fuglelivet. Bl.a. er det en tiurleik innenfor området, og området er en lovende hekkelokalitet for hønsehauk. Arten er tidligere observert i området.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

I dokumentet som gikk på høring, kommenterte Fylkesmannen innspillet fra DMF. Forekomsten som blir berørt innenfor Vesleåa er av kun lokal viktighet, og det er bare ca. 2 dekar av forekomstens totalareal på ca. 130 dekar som ligger innenfor. Videre kommenterte Fylkesmannen innspillet fra DMF på denne måten: *Grunneier har et mindre grusuttak i andre deler av denne forekomsten, og har ingen planer om å utnytte de delene som ligger inne i området som nå er foreslått som naturreservat. Denne vesle delen av forekomsten er dessuten vanskelig drivbar.* Grunneier har tilbudt området for frivillig vern, og det må da forutsettes at forekomsten anses som mindre viktig for lokal oppdekning av massebehov.

Når det gjelder verneforskriften, viser Fylkesmannen til sine kommentarer under området Avrillen. Verneforskriften for Vesleåa vil bli tilrådd endret i samsvar med dette.

Området har en spillplass for storfugl. Hønsehauk er sårbar for forstyrrelser i hekketida. Det er derfor satt et forbud mot teltleirer og sykling i utkast til verneforskrift.

Fylkesmannen tilrår vern av Vesleåa naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grense.

Bjørnhaugen naturreservat i Nordre Land kommune (930 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med en bestemt type natur i form av gammel granskog som blant annet har rike forekomster av den truede arten huldrestry i tillegg til truede slåttemyrtyper. Slåttemyrene representerer på en meget god måte denne naturtypen på de indre og høgereliggende delene av Østlandet. Videre har området særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne og truede arter knyttet til kontinuitetsmiljøer i skog og slåttemyrer. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger på åsen øst for Dokka elv, sørøst for Dokkfløymagasinet, nær grensa mot Lillehammer. Verneforslaget omfatter toppområdet av Bjørnhaugen, den sørøst- og nordøstvendte lia ned mot Bjørnhaugmyra (Slåttemyra) samt de søndre og sentrale deler av denne myra med omkringliggende kantsone. Bjørnhaugen er et markert høgdedrag, og høgdeforskjellen mellom toppunktet (911 moh.) og Bjørnhaugmyra er 110 meter. Området ligger i et kupert skoglandskap med flere større myrer. Gammel fjellgranskog med nokså gammel og grov, flersjiktet granskog dominerer skogbildet. På toppområdet er det et innslag av glennepreget granskog med tett kvistsetting ned mot bakken. Furu forekommer kun meget spredt. Innslaget av bjørk er derimot nokså stort, spesielt rundt toppområdet. Dominerende vegetasjonstype er blåbærgranskog, men småbregnegranskog inngår spredt. Det er relativt god forekomst av dødved av gran, både i form av gadd og læger. Alle nedbrytningsklasser er registrert. Plukkhogst har vært drevet i hele området. Karplatefloraen er nokså triviell, men det er innslag av mer kravfulle arter. Det er gjort en rekke funn av dødvedarter av sopp. Det fuktige skogsmiljøet gir gode forhold for lav, bl.a. en rik forekomst av huldrestry. Bjørnhaugmyra representerer vestre del av et større myrkompleks som strekker seg østover og inn i Lillehammer kommune. Fastmatte utgjør det alt vesentlige av myra med bare to mindre partier med løsbott. Bjørnhaugmyra er ei stor slåttemyr (rikmyr, jordvannspåvirket flatmyr) med svært stor artsrikdom, bl.a. 9 arter orkidéer og andre plantearter med store krav til kalk og næring. Slåttemyrtypene i området er på den rødlista for naturtyper som sterkt truet og kritisk truet. Myra har spillplass for rødlistede vadefugler. Bjørnhaugen er vurdert som regionalt verneverdig, **. Den viktigste bakgrunnen for denne vurderingen er forekomsten av den strekt truede arten huldrestry. Området oppfyller den generelle mangelen i skogvernet om å huse en viktig forekomst av en truet art samt at området har forekomster av flere rødlistearter.

Planstatus

Området er i sin helhet landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Andre interesser og tekniske inngrep

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, beite, jakt og annet friluftsliv. Det går en veg inn til Sollisætra helt i sørkant av verneforslaget. Det går flere stier i området. Skogarealet i området er ca. 693 dekar, det produktive skogarealet er ca. 683 dekar, og det er en stående kubikkmasse på ca. 12743m³. Flere eiendommer (fire i Nordre Land og én i Lillehammer) nord og øst for verneforslaget har transport av tømmer vestover og gjennom verneforslaget til veg. Det er samme eier som har alle disse fem eiendommene. Tømmerutfrakten kan være avhengig av transportmulighet på frossen og snødekt mark. Det er tatt inn en egen hjemmel i utkast til verneforskrift for dette. Det er imidlertid planlagt en skogsbilveg nord for verneforslaget som vil redusere og kanskje helt fjerne behovet for tømmerfrakt over myra.

Trusler mot verneverdiene

Den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene er skogbruk med større og mindre hogstinggrep og tilhørende bygging av skogsveger. Slåttemyra i området, Bjørnhaugmyra, er avhengig av jevnlig slått for at verneverdiene skal bli tatt vare på over tid.

Høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader til skrivemåten *Bjørnhaugen*. Språkrådet viser til at det allerede finnes et naturreservat i nærheten som heter *Bjønnhaugen*. Språkrådet stiller derfor spørsmål ved om to reservater som ligger så nær hverandre, og dels i samme kommune, kan ha så like navn.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

Fylkesmannen ser at det kan by på noen utfordringer at to naturreservater som ligger såpass nær hverandre, ca. 10 km i luftlinje, har nesten likelydende navn, og som i lokal språkdrakt uttales likt. Siden det dominerende landskapselementet innenfor dette verneforslaget er *Bjørnhaugen*, og det ikke finnes noe godt alternativ, har vi valgt dette navnet til tross for mulige ulemper med forveksling av området *Bjønnhaugen* naturreservat i Øvre Snertingdalen.

I forbindelse med høring er grensa justert i sør slik at vegen inn til Sollisætra er tatt ut av verneforslaget.

En traktorveg som går inn fra sør, er tatt inn på vernekartet.

Verneverdiene i området med naturtypen gammel barskog/gammel granskog er ikke skjøtselsavhengige. Verneverdiene i den delen av området med naturtypen slåttemyr er imidlertid skjøtselsavhengige. Bjørnhaugmyra har de seinere årene blitt slått som en del av en handlingsplan for slåttemyr som er en utvalgt naturtype.

Slåttemyra og vegetasjonen på myra er sårbar for slitasje. Myra er også spillplass for en art på rødlista som er sårbar for forstyrrelse. Det går stier over myra. I utkast til verneforskrift er det derfor tatt inn et forbud mot bruk av sykkel og hest og kjerre samt ridning utenom eksisterende traktorveg i området.

Området øst for Bjørnhaugmyra har også viktige naturverdier knyttet til skogen. Det hadde dessuten vært viktig å få innlemmet hele slåttemyra (Bjørnhaugmyra) i et verneområde. Dette gjelder særlig myrene nord og nordvest for nåværende verneforslag. Det er igangsatt samtaler med grunneierne om dette.

Fylkesmannen tilrår vern av Bjørnhaugen naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grense.

Larshus naturreservat i Lunner kommune (440 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av et område med forekomst av store arealer med sammenhengende gammelskog og usedvanlig store dødvedmengder, i tillegg til en forekomst av rikmyr. Området representerer på en god måte de rikere og mer lavereliggende skogområdene i regionen. Videre har området en særlig betydning for naturmangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne og truede arter. Det

er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger på Hadeland Østås, mellom Nordre Oppdalen og Skjerva. Området består av et småkupert kollelandskap med flere større myrer. Skogen er gjennomgående av middels bonitet. Området er helt dominert av eldre til gammel granskog, mest blåbærgranskog, dernest en del rikere småbregne- og storbregnegranskog, samt noe lågurt- og høgstaudegranskog i rikere lier. Furu er nesten ikke representert bortsett fra litt tilløp til furumyrskog på en større myr sentralt i området. Myrene i området er både regnvannsmyr, fattigmyr, mellommyr samt et parti med rikmyr. Området skiller seg ut som et større, sammenhengende område uten påvirkning av nyere tids bestandsskogbruk. Granskogen har preg av gammel, fleraldret, mer eller mindre flersjiktet, tidligere plukkhogd skog som har vært svært lite hogstpåvirket etter siste krig. Dødvedmengdene varierer betydelig, fra store konsentrasjoner i enkelte høgproduktive forsenkninger til lite dødved i de mest lågproduktive partiene. Til sammen er det registret betydelige dødvedmengder. Det er mest læger i lite og midlere nedbrytningsklasser. Området har rikelig med vedboende gammelskogsopper, herunder 4 rødlistearter. Området er gitt regional verdi (**) pga. forekomst av store arealer med gammelskog med flere dødvedkonsentrasjoner, og samlet sett usedvanlig store dødvedmengder og med forekomst av flere sjeldne, rødlistede og truede, vedboende gammelskogsopper. Det er også en forekomst av rikmyr med sjeldne orkidéer. Området har en høy mangeloppfyllelse på gammel, rik/høgbonitets lavlandsskog og en middels mangeloppfyllelse på naturtype (lågurt- og høgstaudegranskog), restaureringsarealer og artsmangfold.

Planstatus

Området er i sin helhet landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Andre interesser og tekniske inngrep

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, beite, jakt og annet friluftsliv. Det går en merket skiløype gjennom området. I sørkant går det en vest-østgående gammel seterveg gjennom området. Skogarealet i området er ca. 379 dekar, det produktive skogarealet er ca. 376 dekar, og det er en stående kubikkmasse på ca. 8135m³.

Trusler mot verneverdiene

Den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene er skogbruk med større og mindre hogstinngrep og tilhørende bygging av skogsveger.

Høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader til skrivemåten *Larshus*.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

I forbindelse med høring er det gjort mindre grensejusteringer både i nord og sør for bedre å tilpasse grensa for verneområdet til ungskog og i forbindelse med kantsone rundt myr. I øst er grensa justert i tilknytning til en tilgrensende skogsbilveg.

Under befaring i området i forbindelse med høringa ble det drøftet utvidelser av området i vest og sør. Det vil bli en ny og egen prosess for disse utvidelsene.

Skiløypa i området og en traktorveg vil bli lagt inn på vernekartet.

Verneverdiene i området anses ikke å være skjøtselsavhengige.

Fylkesmannen tilrår vern av Larshus naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grense.